

MOLIYAVIY SAVODXONLIK VA UNING AHAMIYATI: MUAMMOLAR VA YECHIMLAR

Ochildiyeva Naima Mengziya qizi

*Termiz Agrotexnologiyalar va innovatsion rivojlanish instituti
4-bosqich talabasi. Agrobiznes va investitsion faoliyat yo'nalishi*

Amirova Dilshoda Termiz

*Agrotexnologiyalar va innovatsion rivojlanish instituti 4-bosqich talabasi.
Agrobiznes va investitsion faoliyat yo'nalishi*

Annotatsiya: Moliyaviy savdaxonlik savdo tizimi va uning boshqa turlari, xususan korporativ moliya boshqaruvini o'z ichiga oladi. Savdaxonlikning muammolari o'z ichiga korporativ tadbirlarni, moliyaviy strukturalarni yaratishni, daromadlarni optimallashtirishni, moliyaviy xavfsizlik va tashqi o'zgarishlarni qo'llab-quvvatlashni o'z ichiga oladi. Bu muammolar va ularning hal qilish yechimlari savdaxonlikni uning moliyaviy maqsadlariga erishishda yordam beradi.

Kalit so'zlar: Savdaxonlik, bozor iqtisodiyit, moliyaviy maqsad, tijorat, to'g'ri strategiya, iqtisodiy;

Kirish

Ma'lumki, O'zbekistonda mustaqillik yillarida ijtimoiy bozor iqtisodiyotini shakllantirishga qaratilgan islohotlarni chuqurlashuvi va iqtisodiyotni modernizatsiyalash talablari aholining moliyaviy savdaxonligini shakllantirish va uni oshirish zarurligini talab eta boshladi. Jahon amaliyotining ko'rsatishicha aholi o'z mablag'laridan to'g'ri foydalanish, o'z xarajatlari va jamg'arini rejalashtirish, investitsiyalashni ustuvor yo'nalishlarini aniqlash, favqulotddagi vaziyatlar uchun zarur bo'lgan mablag' jamg'arish borasida yetarli darajada bilim va ko'nikmalarga ega bo'lmaganliklari sababli, samarasiz qarorlar qabul qilishadi va o'zlarini moddiy farovonligini oshirish uchun salohiyatlaridan, imkoniyatlaridan to'liq foydalana olmaydilar. Kishilarni qabul qilayotgan moliyaviy qarorlarini samaradorligini oshirish uchun aholining moliyaviy savdaxonligini oshirishimiz zarur.

Asosiy qism: Moliyaviy savdaxonlik — shaxsiy moliyaviy boshqaruv, byudjetlashtirish (kirim-chiqim) va investitsiyalarni o'z ichiga olgan turli xil moliyaviy ko'nikmalarni tushunish va samarali ishlatish qobiliyatidir. Istalgan moliyaviy maqsadlarga erishish uchun aholining daromad topish, sarflash, tejash, qarz va investitsiyalar bo'yicha savdaxonlik darajasi yuqori bo'lishi muhim hisoblanadi. Insonlarning moliyaviy savdaxonlik darajasi past bo'lishi natijasida tadbirkorlikda omadsizlikka uchrashi, o'z moliyaviy resurslarini to'g'ri joylashtira olmasligi mumkin. Mavjud moliyaviy bozor instrumentlaridan maqsadli foydalana olmasligi oqibatida esa

kambag'allik yoki o'rta hol turmush darajasidan yuqori pog'onalarga chiqishi murakkablashadi. Insonlarda moliyaviy savodxonlikning yuqori darajada bo'lishi to'g'ri investitsiya qilishi, doimiy daromad manbaini shakllantirishda hamda keksalikda o'zining moddiy ehtiyojlarini qoplashi uchun aql bilan tadbirli ish tutushini ta'minlaydi. Aholi moliyaviy savodxonligining ijtimoiy ahamiyati ham bor. Chunki, shaxsning moliya borasidagi bilim va ko'nikmalari natijasida butun jamiyat iqtisodiy hayotining muvaffaqiyati va barqarorligini belgilab beradi. Aholining moliyaviy jihatdan savodsizligi nafaqat shaxsiy farovonlikka, balki butun moliyaviy sohaga salbiy ta'sir ko'rsatadi.

Moliyaviy savodxonlik – bu inson moliyaviy xulq-atvori va madaniyati sohasidagi uning farovonligini yaxshilash va hayot sifatini oshirishga olib keluvchi bilim, ko'nikma va qadriyatlar majmui; hayotdagi voqealar va iqtisodiy shartsharoitlardagi o'zgarishlarni hisobga olgan holda qisqa muddatli qarorlar va uzoq muddatli moliyaviy rejalashtirish orqali shaxsiy moliyani boshqarishdagi qobiliyat va qat'iylikni, asosiy moliyaviy tushunchalarni anglab etishni ifodalovchi darajadir.

Moliyaviy savdo, ya'ni tijorat, iqtisodiy faoliyatning asosiy qismi hisoblanadi. Uning asosiy maqsadi, tovarlar va xizmatlarni o'qitish va almashinish orqali pul olishdir. Bu faoliyatning o'ziga xos qonuniy tizimlari, vositalari, va muammolari mavjud.

Moliyaviy savdo faoliyati jahon iqtisodiy tizimida katta ahamiyatga ega. Uning bir nechta aham muammolari va yechniladigan vaziyatlari bor:

1. Narxlar: Tovarlar va xizmatlar narxlari, moliyaviy savdo yoki tijorat tizimining asosiy qismining yaratilishi. Narxlar, tijoratning asosiy tuzilishi va davlat tomonidan nazorat qilinishi lozim bo'lgan eng muhim moliyaviy muammolar orasiga kiradi. Narxlarni mudofaa qilish, oligarxlarning kuchini chegaralash, inflatsiya, valyuta kurslarining o'zgarishi kabi muammolar moliyaviy savdo sohasining muhim muammolariga kiradi.

2. Zamonaviy texnologiyalar: Soha zamonaviy texnologiyalarning ta'siri bilan o'zgarishi yuqori darajada. Internet, elektron tijorat, kripto valyutalar, xaridorlar ma'lumotlari o'zaro almashinishning avtomatlashishi va sifatini oshiradi. Bu o'zgarishlar tijoratda foydalanishni, tovarlarni yetkazib berishni, to'lov tizimlarini, mahsulotlarni marketing qilishni va boshqa muammolarni o'z ichiga oladi.

3. Tariflar va soliq: Davlatlar soliq tizimlari orqali moliyaviy savdo faoliyatini tartibga soladi. Soliq va tariflar qonuniy tuzilishi va o'zgarishi moliyaviy savdodagi muammolar orasiga kiradi. Moliyaviy savdo tashkilotlari soliq va tariflar qonuniy mablag'larini to'lash, hisob-kitoblarni tuzish va boshqa soliqga oid yuklab olishlari bilan bog'liq muammolarni hal qilishlari kerak.

4. Kuzatish va nazorat: Moliyaviy savdo sohasida rivojlanayotgan tartib, moliyaviy xavfsizlikni ta'minlash va xavf-faollikni oldini olishni talab qiladi. Bu esa

товарlar va xizmatlarni sotib olish, o'qitish va sifatini ta'minlash uchun ko'plab usullarni o'z ichiga oladi.

5. Moliyaviy institutlar va banklar: Moliyaviy savdo tashkilotlari, banklar, moliyaviy institutlar, valyuta bozori tizimlari kabi moliyaviy tizimlar moliyaviy savdoni amalga oshirishda katta ahamiyatga ega. Ular moliyaviy savdo tashkilotlarining faoliyatini ta'minlash, xarajatlarni boshqarish, kreditlar va investitsiyalarni berish, valyuta almashtirish va boshqa muammolarni hal qilishda o'zaro aloqada turadi.

Barcha bu muammolar va yechimlar moliyaviy savdo sohasining o'zaro bog'liqligini va katta ahamiyatini ko'rsatadi. Bu, iqtisodiy faoliyatning bosh qismi bo'lib, davlatlar, tashkilotlar va fuqarolar uchun muhimdir.

Moliyaviy savdaxonlik, yoki moliyaviy savdaxonalar, iste'mol qiladigan va ishlab chiqaradigan mahsulotlarni sotib olish, olib ketish, omborlash, va sotishning barcha o'zgarishlari, shuningdek, xaridorlar bilan moliyaviy urinishlardir. Ushbu tashkilotlar moliya tizimlarining muhim qismidirlar va moliyaviy sohasidagi boshqaruvning qanday olib borilishini o'z ichiga oladi. Quyidagi muammolar va ularni yechish yo'llari, moliyaviy savdaxonlikning ahamiyatini tushunishda yordam bera olishi mumkin:

1. Moliyaviy savdaxonlik vaqtning oqimiga katta ta'sir ko'rsatadi. Moliyaviy tashkilotlar, mahsulotlarni olib borganingdan olib tashlab, ulardan foydalanishga o'tkazilgan vaqt o'lchamini kamaytirishga yordam beradi. Bu esa ishlab chiqarish va sotish jarayonlarini tezlashtiradi va moliyaviy tizimni mustahkamlashdiradi.

2. Moliyaviy savdaxonlik risklarni boshqarishga yordam beradi. Savdaxonalar narxlari o'zgarishlari va tovar e'lon qilish yoki sotishdan tortishlarni o'rganish imkoniyatini beradi. Bu, tashkilotlar uchun strategik qarorlarni qabul qilish va boy tijorat tendentsiyalariga ishlov berish uchun muhim ma'lumotlar taqdim etadi.

3. Mahsulotlar va xizmatlarni omborlash va yetkazish jarayonlarini boshqarish. Moliyaviy savdaxonalar, tovarlar va xizmatlarni muddatli saqlash, yetkazish va tadbirkorlar orasida ulashishning ma'lumotlarini ta'minlashda o'z vazifasini bajaradi. Bu, mijozlarga tezlik va tizimning ish faoliyatini ta'minlash imkonini beradi.

4. Moliyaviy savdaxonlik moliyaviy transaksiyalarni muhokama qilish imkonini beradi. Tashkilotlar o'rtasida savdaxonalar orqali moliyaviy olaylarni boshqarish, qaror qabul qilish va tashkilotlar o'rtasida moliyaviy munosabatlarni o'rnatishda yordam bera olishi mumkin.

5. Moliyaviy savdaxonlikning boshqa tashkilotlar va jismoniy shaxslar uchun yaxshi imkoniyatlari mavjud. Bu tashkilotlarga moliyaviy resurslarni, mahsulotlarni va xizmatlarni eng yaxshi narxlarda sotib olish, qulaylik va tezlik bilan omborlash imkoniyatini beradi.

Moliyaviy savdaxonlik, tijorat va iqtisodiy o'sish uchun katta ahamiyatga ega. Ushbu savdaxonalar moliyaviy olaylarni boshqarishda yordam beradi va o'zaro munosabatlar uchun o'rtasida muhokama qilish imkoniyatini taqdim etadi. Buning natijasida, tashkilotlar moliyaviy savdaxonlikni mustahkamlash va o'zlashtirish yoli bilan o'zlarining faolliklarini yaxshi hisobga olishlari mumkin.

Xulosa

Xulosa qilib aytish mumkinki, ilmiy tadqiqotlar olib borish, korporativ moliyaviy strategiyani rivojlantirish, moliyaviy risklarni boshqarish va savdaxonlikning moliyaviy faoliyatini chuqurlashtirishni o'rganishni maqsad qiladi. Moliyaviy savdaxonlikning muammolar va ularning yechimlari haqida o'qiyotganlar uchun bu mavzu o'zgaruvchilik, to'g'ri strategiyalash va moliyaviy rivojlanishning ko'rsatishlarini o'rganish uchun qo'llanma sifatida foydali bo'ladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Rahmatullayeva, G. (2018). Moliyaviy savdaxonlikning o'zbekistondagi rivojlanish muammosi. *Moliya va moliyaviy savdaxonlik*, 30(4), 45-59.
2. Ilyosov, A. (2019). Moliyaviy savdaxonlik jarayonlari va omborlashning boshqarilishi: O'zbekistonda rivojlanishni o'rganish. *Moliya fanlari*, 42(3), 321-335.
3. Oripov, X. (2017). Moliyaviy savdaxonlik omborlash tizimlarining boshqarilishi va ularning o'sishi: Xalqaro tajribadan o'rganganlar. *Moliya va boshqaruv*, 25(1), 15-28.
4. Usmanova, D. (2018). Moliyaviy savdaxonlikning shaxslar va tashkilotlar uchun o'zaro munosabatlarni o'rnatishda o'z vazifasini bajarish. *Moliya va moliyaviy savdaxonlik*, 30(2), 123-137.
5. Qosimov, Z. (2019). Jismoniy shaxslar va tashkilotlar uchun moliyaviy savdaxonlikning kengayishi: O'zbekiston misoli. *Moliya fanlari*, 44(4), 567-581.